

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Svarimo!

V naši državi zakonodajnega dela ne poznamo. Vse preveč časa nam vzame politiziranje. Strankam ni za to, da bi težile za resnim, doslednim zakonodajnim delom v skupščini, one vse svoje moči in čas uporabijo za to, da prihajajo in odhajajo na vlado in da čas na vladi prav hitro in dobro izrabijo v svoje strankarsko-politične koristi. Za to imajo v rokah zelo priprosto sredstvo: pooblastila ministrom, s pomočjo katerih morejo ministri sami brez sodelovanja skupščine in drugih interesentov izdajati uredbe in naredbe najbolj dalekosežnega značaja. Vsa zakonodajna moč je skupščini vzeta in prenešana na posamezne osebe, dasi je po naši ustavi samo skupščina ona, ki predstavlja zakonodajno moč v državi. Naše zakone izdajajo ministri, ne skupščine. Tako smo prišli v dobo absolutizma, v kateri se vlada brez ljudstva, brez sodelovanja interesentov, dasi je ustava osvojila načelo tesnega sodelovanja interesentov zlasti pri vseh socialnih in gospodarskih vprašanjih. V to svrhu predvideva ustava delovanje posebnega gospodarskega sveta.

Prišlo je v navado, da dobivajo posamezni ministri pooblastila, da morejo najvažnejše zakone spreminjati in dopolnjevati le iz stališča svojih lastnih nazorov in iz stališča stranke, katere eksponenti so. Tako smo v letošnjem proračunu dosegli srečo, da imajo ministri vseh resorov možnost, da sami s svojim uradništvom zakone spreminjajo in dopolnjujejo. Poslanci so nepotrebni. Naredili so dosti, ako so ministrom dali pooblastila, da mesto njih delajo. Prihodnje leto moremo doživeti, da bo notranji minister dobil pooblastilo, da more in sme s svojo naredbo spremeniti tudi ustavo, kajti ustava je ravno tako zakon, kakor je to vsak drugi zakon. S tem smo zabredli v pravno negotovost prvega reda in nobeno čudo ne bo, ako dobe tudi veliki župani ali okrajni glavarji, kot predstavniki ministrstev na deželi, pooblastila, da smejo v imenu ministrov zakone s svojimi odredbami spreminjati in izpopolnjevati po svoji dragi volji.

Pooblastila, katera daje finančni zakon raznim ministrom, so spričevala naše revščine in uboštvu, znak, da pri nas parlamentarizma ni. V drugih državah vse zakone sprejemajo in spreminjajo le parlamenti v dolgih razpravah, upoštevajoč pravo ljudsko voljo. Pri nas vlade nimajo časa, da bi izdelale in pripravile razne zakonske osnutke in da bi jih predložile skupščini v razpravljanje. Uberejo lažjo, toda nevarnejšo pot: vso moč dajo ministrom.

Nas zanima usoda socialno-politične zakonodaje. Minister za socialno politiko je dr. Gosar, predstavnik krščansko-socialnega delavstva, ki vedno poudarja načelo, da velja le to, kar je ljudska volja. Dr. Gosar je kot minister socialne politike med drugim dobil tudi pooblastilo, da sme z naredbo spremeniti naš najvažnejši zakon, to je zakon o socialnem zavarovanju. Ta zakon je v veljavi za celo državo. Nočemo razpravljati o tem, v koliko je zakon dejansko potreben sprememb. Poudarimo, da je to prvi in skoroda edini zakon, ki je izenačil

tozadevno zakonodajo za celo državo in da je bilo s tem zakonom zadoščeno (deloma) našim mednarodnim obveznostim, ki smo jih sprejeli s podpisom mirovnihih pogodb in naši ustavi, ki zavarovanje smatra za eno temeljnih pravic delavstva. Vsekakor važen zakon. Tako važen, da bi o njegovi spremembi morali voditi v skupščini dolge in stvarne debate in da bi vsako spremembo morali temeljito pripraviti, da bi sprememba ne imela za posledico poslabšanje zavarovanja v državi ali morda celo nevarnost, da se zavarovanje sploh ukine ali da postane tako, da ne bi moglo vršiti svojih nalog, zlasti v onih delih države, kjer tla za to nežno cvetko niso ugodna. Nobenega dvoma ni, da je ravno v naši državi socialno zavarovanje posebno kočljiva stvar, deloma radi splošnega nerazumevanja širše javnosti za to vprašanje, deloma radi različnih gospodarskih, socialnih in kulturnih razmer v posameznih delih države, deloma radi splošno neurejenih upravnih razmer, kar zmanjšuje čut odgovornosti.

Pa pustimo, kar je. Minister ima pooblastilo, da zakon spremeni, predvsem v organizacijskih določilih. Ne vemo za načrte ministra, zato o njih ne moremo govoriti. Toda nekaj je, kar moramo z vso odločnostjo poudariti: pri spremembi zakona o našem zavarovanju mora sodelovati prizadeto delavstvo po svojih zakonitih zastopnikih, kar so predvsem delavske zbornice in pri njih registrirane strokovne organizacije. Zakon se tiče usode delavstva v primeru bolezni, nezgod, starosti in smrti in zato ni samo demokratsko, ampak gospodarsko nujno potrebno, da o tako važnih spremembah sodelujoča tudi najbolj prizadeti faktor, to je delavstvo. Lanska skupščina Delavskih zbornic v Beogradu je ostro protestirala proti načinu, s katerim se je hotelo urediti zavarovanje rudarjev brez rudarjev. Delavskim zbornicam je po zakonu načrtan delokrog. V ta delokrog spada tudi določilo, da morajo zbornice sodelovati pri vseh vprašanjih, ki se posredno ali neposredno tičejo delavstva.

Svarimo pred možnostjo, da bi se prezrle delavske zbornice, da bi se delavstvu usililo nekaj, kar bi bilo proti njegovi volji in interesom!

Klevetnikom!

Nasprotnikom ni všeč razvoj naše strokovne organizacije. V svojem časopisu so nas pričeli napadati. Vsi napadi pa nosijo pečat klevet. Ne socialni demokrati vseh frakcij in ne tako zvani krščanski socialci se ne morejo pri presojanju našega gibanja dvigniti na stališče nepristranskega in stvarnega razmotrivanja. Višek svoje kritike vidijo v psovanju in v demagoškem zavijanju dejstev.

Označuje se Narodno-strokovno zvezo kot podjetniško organizacijo. To se pravi, da ne sme organizacija ničesar ukreniti, kar bi ne bilo v skladu z interesi podjetnikov, ali v kar bi podjetniki ne privolili. Svojih trditev pa socialni demokrit in krščanski socialci ne utemeljuje s konkretnimi dokazi. Za podkrepitev svojih trditev jim služijo samo pavšalna sumničenja.

Razsoden delavec na klevete ne more ničesar dati. Zanj je merodajno delovanje Narodno strokovne zveze, na podlagi katerega si ustvarja svojo sodbo. In prav ta sodba razsodnega delavstva je za nas ugodna in se zato tudi naše organizacije širijo.

Kjerkoli se je udeleževala Narodno-strokovna zveza, je dokazala, da je odločna bojovnica za interese delavstva. Kje morejo naši nasprotniki pokazati le na en primer, da ni naša organizacija v vseh mezdnihih in socialnih bojih najboljše in najvztrajnejše zagovarjala zahtev delavstva. Potem pa delovanje naših zastopnikov v socialnih institucijah! Ali so kdaj naši zastopniki v Delavski zbornici, ali v Okrožnem uradu za zavarovanje delavstva zastopali podjetniška mnenja? Ali niso bili vedno konsekvantni branilci delavskih pravic? Naši nasprotniki bi nam lahko očitali protidelavska stremjenja, če bi navedli samo en primer, da smo s svojim nastopom škodovali tej ali oni akciji za dobrobit delavstva. A, ničesar nam ne morejo predbacivati in je edini njihov

argument proti zastopnikom Narodno-strokovne zveze: kleveta!

Brez vsakega pretiravanja celo trdimo, da so zastopniki naših organizacij še radikalneje nastopali v obrambo delavskih interesov, kakor pa tisti naši nasprotniki, ki se postavljajo pred nas kot vzgled najčistejših in najvnetejših zagovornikov delavstva.

Kako pa je prav za prav s krščanskimi socialci? So to samo socialisti v besedah, dočim se v vsem svojem udeleževanju brezpogojno podrejujejo socialno nazadnjaškemu vodstvu SLS. V Ljubljani n. pr. trdijo krščanski socialci, da imajo večino v klerikalnih političnih organizacijah. Pri volitvah v oblastno skupščino, so pa morali ljubljanski krščanski socialci na diktat stranke glasovati za najizrazitejše velepodjetnike. Svojih kandidatov niso smeli postaviti. SLS jim je postavila za kandidata veleindustrija g. Rojina, ki je v zadnjem času v mezdni boju s svojimi delavci nastopil brezobzirno, varujoč izključno le svoje velepodjetniške interese. V mezdni boju je g. Rojina odpustil večino svojih delavcev, potem jih je pa sprejel nazaj v službo za one nizke mezde, radi katerih so delavci pričeli z mezdni gibanjem. Gospod Rojina je izrabil slabo konjunkturo, v kateri se nahaja delavstvo in pod zaščito SLS, h kateri se prištevajo krščanski socialci, pritisnil na delavstvo, da si z nizkimi mezdami obvaruje na račun delavstva svoje podjetniške dobičke. Navzlic temu kričnemu dejstvu imajo krščanski socialci še pogum, da nam očitajo, da smo podjetniška organizacija, dočim se sami uvrščajo pod zastavo podjetnika, ki vodi protidelavsko politiko. Za krščanske socialce je dokazano, da so pod komando velepodjetnikov, dočim nam, ki smo organizirani pri Narodni strokovni zvezi, ne more nihče navesti niti enega primera, da smo direktno ali indirektno

podpirali, ali celo volili ljudi, katerim je socialni in gnotni dobrobit delavstva deveta briga.

Tudi socialni demokrati z vsemi svojimi frakcijami veliko modrejše ravnaajo, če molče o tem, kdo predvsem škoduje delavskemu pokretu. Ne bomo klicali socialnim demokratom v spomin vse njihove kapitalistično razpoložene zastopnike, ki so pustili delavstvo v najkritičnejših trenutkih na cedilu. Dovolj bo, če ponovno ugotovimo, da so ravno marksisti krivi, da je danes v Sloveniji in v vsej državi strokovni pokret na tleh. Socialni demokrati in bivši komunisti so razbili svoje strokovne organizacije in jih razkosali na številne brezpomembne drobce. Z demagogijo so zanesli med delavstvo nezaupanje do strokovnih organizacij. Z neresnim bojem in s postavljanjem neizvedljivih zahtev so diskreditirali ves delavski pokret in ga speljali na mrtvo točko, iz katere se še dolgo ne bo mogel premakniti. Kdo ima škodo od tega? Delavstvo! Bolj ni mogel nihče delati za račun velepodjetniških interesov, kot so to delali socialni demokrati in komunisti. Delavstvo je danes s svojimi razbitimi strokovnimi organizacijami brezmočno proti enotni in dobro organizirani podjetniški organizaciji.

Če so se razmere v strokovnem gibanju prekrenile na bolje, je gotovo velika zasluga na-

rodnega delavstva. S svojim resnim nastopom pridobiva narodno delavstvo zopet ugled in uvaževanje delavskemu strokovnemu gibanju, ki so ga demagoški delavski voditelji zapravili. S stvaritvijo enotne fronte narodnega delavstva je pokazana pot, po kateri naj hodijo tudi druge danes še razdvojene delavske organizacije.

V splošnem delavskem interesu je, da sprejmejo nastop Narodne strokovne organizacije, načelno ji nasprotne smeri, kot vzgled, kako naj uredi svoje zavožene organizacije. Mesto, da se brezplodno zaganjajo v Narodno strokovno organizacijo, naj raje grade v svojih vrstah. Skrajni čas je, da spoznajo, da mora biti razbijanja in kričanja enkrat konec. Za vse je dovolj prostora. Vsaj je komaj ena petina delavstva strokovno organiziranega.

Sicer se pa marksistični in psevdo-krščanski socialni nasprotniki varajo, če mislijo, da bodo ustavili napredek Narodno-strokovne zveze. Štirideset organizacij šteje naša zveza in se ustanavljajo še nove. Nepremagljive so te trdnjave narodnega delavstva in zmožne odbiti vsak napad, pa bodisi da pride ta od nasprotnih strokovnih organizacij, ali pa od podjetništva. Mi gremo naprej!

★

Ekspanziva fašizma.

Eno najvažnejših italijanskih vprašanj, ki je posebno po vojni stopilo v ospredje, je vprašanje, kam s prebitkom prebivalstva, ki se ne more preživeti doma. Stremljenje fašizma ustvariti iz Italije industrijsko državo prvega reda, dosedaj ni uspelo in najbrže tudi nikdar ne bo uspelo, ker manjkajo zato osnovni pogoji: Italija nima potrebnih surovin, predvsem premoga in železa. Mase delavcev, ki so pred vojno zaplavliale celo srednjo Evropo, so se selile po vojni v prvi vrsti v Francijo, kjer so še najlažje našle zaposlitev, medtem ko v ostalih državah niti za domače delavstvo ni bilo dovolj posla. Po poslednji statistiki je prebivalstvo Italije naraslo po vojni za celih 10 odstotkov in je prekorajšilo število štirideset milijonov. Ta razvoj se po vseh znakih bodoča leta ne bo izpremenil in z ozirom na nove za-

kone, ki ženejo samce k poroki in sploh podpirajo rodbinsko življenje in s tem pospešujejo naraščanje prebivalstva, postane rešitev izseljeniškega vprašanja še nujnejša, pa tudi težavnejša.

Najugodnejša rešitev tega problema bi bilo izseljevanje odvečnega prebivalstva v lastne kolonije, v katerih bi tudi nadalje delovali za svojo očetnjo. Italija ima sicer v Afriki svoje lastne kolonije (Tripolis, Eritreja in Somali), toda življenjski pogoji v teh so — predvsem radi pomanjkanja kapitala za potrebne investicije — tako nepovoljni, da živi na primer v Eritreji, ozemlju, ki obsega 116.000 kvadratnih kilometrov, komaj okoli 4000 Italijanov, v Somaliju pa, ki obsega 485 tisoč kvadratnih kilometrov, pa niti ne celih 1000. Pri teh okoliščinah se naseljujejo tokovi izseljencev, ki odhajajo v Afriko, po francoskih ko-

lonijah, posebno po Tunizu in Alžiru, kjer so pogoji za emigrante mnogo povoljnejši. Naravno je, da ti Italijani prispevajo k napredovanju ozemlja, kjer se naselijo, toda ne gre na korist Italije.

Mussolini je prav dobro spoznal, da so prvič uspehi, ki jih je dosedaj dosegla italijanska kolonialna politika, enaki ničli, da so drugič uspehi, ki jih dosega Francoska v svojih kolonijah, posledica dolgotrajne, širokopotezne politike in da je tretjič treba za uresničenje kolonialne politike, ki naj privede k cilju, potrebno mnogo kapitala, ki spočetka nič ne nese, ki se niti ne obrestuje. K izvajanju take politike pa nima fašistovska vlada niti nagnjenja niti denarja, posebno pa ne časa. Toda mesto za italijanske izseljenike se mora najti in vsled tega se je izzvalo tako zvano tuniško vprašanje.

Margarita Sarfatti, avtorica nedavno izšlega Mussolinijevega življenjepisa in njegova najintimnejša sotrudnica v vseh listih od «Avantija» do «Popolo d'Italia», je napisala že pred kakima dvema letoma knjigo, v kateri razpravlja izključno o italijanskem kolonialnem vprašanju. H knjigi, ki je vse prej kot Franciji prijazna, je uvod napisal sam Mussolini in v njem pravi, da je bila največja napaka, da si Italija za časa svetovne vojne ni zagotovila svojih pravic na Tunis. Po izdaji te knjige se je po vseh italijanskih listih pričela živahna kampanja proti Franciji in za spojitev Tunisa k Italiji. «Giornale d'Italia», «Rassegna Italiana» in drugi listi so naravnost zapisali takrat, «da je Italija za vse Italijane premajhna. Ali nam Francija prepusti del svojih kolonij prostovoljno, ali pa si jih vzamemo sami.» Kot najbolj jasan dokaz, da ima Italija pravico do Tunisa, se navaja dejstvo, da živi tam mnogo več Italijanov kot Francozov; sicer pa da ima Italija pravico do Tunisa že iz dob Julija Cezarja. (Zanimivo je, da v Egiptu, ki je pod angleškim protektoratom, živi 40.000 Italijanov, pa samo 25.000 Angležev, toda čeprav je to narodnostno razmerje za Italijane mnogo bolj ugodno kot v Tunisu; vendar ni skušal še nobeden skonstruirati kakšnih italijanskih pravic na Egipt.) Samo po sebi umevno francoski novinarji svojim italijanskim tovarišem niso ostali dolžni odgovora in so ostro odklonili kakršnokoli kombinacijo s francoskimi kolonijami, posebno pa s Tunisom. Celotuniško

Ivan Albrecht:

(Nadaljevanje.)

Zgodba o Brlogarju.

(Sen iz davnine.)

«Anu malu je trebja, de pride žegn iz nejba,» se je nasmejal, pomežiknil in pomolil beračku šmarnice pod nos.

«Kateri jih daš?» je vprašal berač.

«Ej, kej!» je zamahnil Štefuc, «ma kej te tu skrbi!»

Potem so se pomenkovali. Poroka, tako sta vedela povedati oba moja tovariša, je bila davi. Takrat ni vredno hoditi blizu, ker je vse narobe. Brlogar ne trpi nič cerkvenega. Pri vsaki taki priliki je mrk in sploh tak, da ni nič z njim. Drži se ko Judež na vrvi in nikogar ne mara. Ko pa to enkrat mine, se da spet govoriti z njim, samo Boga mu človek ne sme preveč spominjati.

Urša, Alenka sestra, je menda dobila sila bogatega ženina. Trgovec je in strašno založen in podkovan.

Med takim razgovorom so prišli do Brlogarjevih. Res, kdor je zagledal to ponosno domačijo, je moral misliti, da stoji pred močno grajsko pristavo, ne pa pred vsakdanjo kmetijo.

Janez je obstal. Venomer je iskal z očmi, kje bi ugledal Alenko.

Pred hišo je stalo polno okrašenih voz. Res so bili kmetijski vozovi s križnimi kolesi,

a lepi so le bili, tako lepi, da se Janez ni mogel načuditi.

Iz hiše je odmevala muzika, petje in ukanje. Pred hišo, na dvorišču in okrog hlevov je bilo po vozeh vse polno voglarjev. V škafih so imeli vino, po ročicah so pa bili natakneni kolači in plečeta. Včasih se je zavrtel vročkrven par kar po pesku na dvorišču.

Take pisane družčine Janez še ni videl. Nekateri so bili tako našemljeni, kakor da praznujejo pustni torek. Oba berača sta kmalu izginila v gneči. Janez je ostal čisto sam sredi tega pijanega vrvenja. Tu in tam ga je nagovoril fant: «Pij, da boš znal ukati!» Janez se je nasmehnil, pil pa ni. Kmalu je slišal, kako so se jeli norčevati iz njega: «Glej ga no, glej, svetega Valentina, ubožček!» Vendar se ni zmenil za to. Rad bi bil videl venost, družico, ženina in Brlogarja samega, pa nikakor ni mogel v hišo. Tok ljudi ga je rinil zdaj sem, zdaj tja, vendar nikoli ne proti hišnim vratom, ampak venomer le bolj in bolj proč od njih.

Naenkrat ga je streslo. Zdelo se mu je, kakor da se nekdo zabada vanj. Ko se okrene, zagleda v oknu Brlogarja, toda skoro ga ne bi bil več spoznal. O nekdanji vojaški zastavnosti ni nobenega sledu več na njem. Mož je zgrbljen in suh, da cunje kar bingljajo na njem. Siva brada resasto štrli na vse strani kot pri nekaterih psih, oči pa so skrite

daleč pod kapaste obrvi, da je skozi rumenkasto sivino komaj še mogoče opaziti nekoliko plahe luči.

Janez obstane kakor prikovan. Z roko hoče zamahniti v pozdrav, pa ne more, tako je utesnen med ljudi. Brlogar mu mežika, češ, naj počaka ali kaj. Janez ne razume njegovih kretenj in samo gleda, dokler Brlogar ne izgine. Tedaj začne otepavati okrog sebe in pride na konec hiše. Splazi se tesno ob zidu na vrt, kjer pod košato jablano nenadoma stoji spet Brlogar pred njim.

«Dobrodošel, fant!»

Janez nekaj zamrmra v odgovor, pa še sam ne ve, kaj.

«Dolgo si hodil,» meni Brlogar. Njegov glas je zdaj votel in suh, čisto brez zvoka in soka.

«Seve,» pravi Janez in prestopa v zadregi.

«Zakaj pa ne greš med svate?» ga lokavo pogleda Brlogar. «Zdi se mi, da te Alenka išče.»

«Alenka,» vzdihne Janez.

«No, no, le ne delaj se tako nevednega —»

«Saj res,» pravi Janez in misli zraven: «To sem neumen! Alenka me išče, pa stojim tukaj ko štor ... Kaj le neki je z menoj?!»

Nekje pojo. Janez prisluhne. Pesem je vroča in žgoča, besede pa ni mogoče razumeti nobene.

vprašanje pa seveda ni utrdilo francosko-italijanskih štikov.

Tekom polemike o francoskih kolonijah pa so fašistični listi prezentirali tudi še druge načrte za zaokroženje italijanskega ozemlja. Po teh si lasti Italija pravico na francosko riviero vse do Nizze, všteti kneževino Monaco, dalje na otoke Korziko in Malto z okoli ležečimi otočki in na del francoskih kolonij v Afriki. Nadaljnje točke tega načrta za razširjenje italijanskega ozemlja so: pripojitev švicarskega kantona, tesinškega in grizonskega, republika San Marino, večjega dela Tirolske in od nas bi radi Italijani vso Dalmacijo. S tem, da smo navedli ta ozemlja, smo že tudi

imenovali kraje, kamor so fašisti poslali svoje agitatorje v svrhu, da bi pripravili tla. Vsi odgovorni činitelji fašizma, novinarji, pisatelji in politiki govore o Nizzi, Monaku, Korziki, Tunisu in Dalmaciji kot o krajih, kjer se ima izvajati živalna propaganda iredentizma in katerih priključitev k Italiji je samo vprašanje časa. Mussolini sam ne taji, da je največja naloga, ki si jo je stavil fašizem, ta, da napravi Rim za prestolico velike kontinentalne in kolonijalne države in postaviti Italijane na prvo mesto med romanskimi narodi. Po njegovih napovedih postane v dvajsetem stoletju ne samo Jadransko, temveč vse Sredozemsko morje «Mare nostrum».

Politični pregled.

Glasovanje o proračunih se vrši naglo, ker hoče vlada še pravočasno spraviti proračun pod streho, to je vsaj do 1. aprila. Vladni poslanci se sploh ne oglašajo k besedi in govori samo opozicija. Seje se prično zgodaj zjutraj in trajajo pozno v noč. Proračun ministrstva za poljedelstvo znaša 288.920.260 Din. Minister je ugotovil, da se nahaja poljedelstvo v veliki krizi. Navedel je zato statistični material, iz katerega izhaja, da je pri nas produkcija še silno primitivna in v primeri z drugimi agrarnimi državami nezadostna. Minister je obljubil ustanovitve kmetijskih zbornic. Proračun ministrstva vojske in mornarice znaša 2348 milijonov dinarjev. Proračun vojnega ministrstva znaša v Franciji 18%, v Italiji 28%, v Bolgariji 18%, v Turčiji 36%, na Grškem 32% in pri nas 20%. Hrana za 1 vojaka je proračunjena na 7 dinarjev. Minister posebno naglašja, da se mora posvečati pažnjo mornarici, ki mora biti, četudi ne velika, pa vsaj tolika, kolikor nam je potrebna. Proračun ministrstva za javna dela izkazuje, da mora država skrbeti za 13.680 km državnih cest, od teh v področju ljubljanskega ravnateljstva 666 km. Minister je odredil, da se izdela zakon o javnih cestah. V ekspoziciji o proračunu ministrstva za šume in rude se ugotavlja, da ima država v svoji režiji 14 premogovnikov, 2 rudnika železa, 1 solarno, 1 železarno in 2 manjši kovinski

podjetji. Dohodki državnih rudarskih podjetij so znašali v proračunskem letu 1924/25 395.496.000 dinarjev, v proračunskem letu 1925/26 pa 313 milijonov 404 tisoč dinarjev. Za prihodnje proračunsko leto je predvidenih 290.585.625 Din dohodkov. Čisti dohodek državnih podjetij je bil l. 1924/25 65.827.000 Din, leta 1925/26 32.431.000 Din. Za prihodnje leto je predvidenih 37.356.759 Din. Pri ekspoziciji ministrstva za socialno politiko se je pritoževal minister dr. Gosar nad pomanjkanjem kreditov. Povedati ni vedel veliko, kaj bo lahko pozitivnega ustvaril. Ves ekspozicije je bil velika obljuba, ki se pa bržkone nikdar ne bo izpolnila. O proračunu ministrstva za agrarno reformo je podal ekspozicije minister Simonović, ki je trdil, da je njegov resort že prav za prav končal svoje delo. Pravilno bi pa moral izjaviti, da se agrarna reforma pri nas sploh še ni izvedla in da je veleposest ostala zaščitená, dočim kmetie reveži, ki nimajo najnujnejših sredstev za preživljanje, niso prišli do zemlje.

Amandementi. Poročali smo že, da vsebuje finančni zakon številne amandemente, ki globoko posegajo v naše gospodarsko, socialno in kulturno življenje. Vendar ne v dobrem smislu. Veliko je amandementov, ki so reakcionarni in bo njihovi izvedba škodljiva. Tako se pooblašča finančni minister, da prevede razen policijskih vse zvaničnike in sluge v državni službi v dnev-

ničarje. Posledica tega bo, da bodo zvaničniki in sluge izgubili pravico do pokojnine in ostalih davkov, ki so jim sedaj zasigurate po zakonu o državnih nameščencih. Tudi je dana možnost, da se jih vsak čas brez odpovedi lahko postavi na osto. — Dalje se bodo v bodoče sodniki, ki so položili izpit v enem delu države, mogli nameščati po vsej državi. Z ozirom na neenotnost zakonodaje in pravniškega študija se bo zgodilo, da pridejo tudi v naše kraje pravniki, ki bodo slabo poznali našo zakonodajo in še manj pa razmere, v katerih jim bo razsojati. Zaenkrat je ta amandement gotovo škodljiv za točno funkcioniranje našega pravosodstva. — Z amandementom se predpisuje za trgovske, obrtniške in industrijske zbornice nov volilni red, in sicer na podlagi proporca z enakim in tajnim glasovanjem. Volitve po kategorijah posameznih gospodarskih panog so odpravljene. Gospodarske organizacije so upravičeno protestirale proti novemu volilnemu redu, katerega edini namen je ta, zagotoviti SLS večino v trgovski, obrtniški in industrijski zbornici.

Značilna demokratska zmaga na beogradskem vseučilišču. Te dni so se vršile volitve upravnega odbora za «Fond siromašnih dijakov», kjer imajo volilno pravico vsi dijaki beogradskega vseučilišča. Izid volitev je bil ta-le: demokratije 539 glasov, radikali 488 glasov, komunisti 286 glasov, samostojni demokrati 241 glasov, republikanci 93 glasov in zemljoradniki 55 glasov. Radikali so ostali v ogromni manjšini. Volilni rezultat jasno kaže, kako gre z radikalno stranko navzdol, odkar se je poslovil od tega sveta Nikola Pašić.

Cene tujemcu denarju.

Na zagrebški borzi se je dobilo 29. marca t. l. v devizah:

100 avstrijskih šilingov za 800.75 do 803.75 dinarja;

100 nemških mark za 1352 do 1355 Din;

100 madažrskih pengov za 994.50 do 997.50 dinarja;

100 italijanskih lir za 260.65 do 262.65 Din;

1 dolar za 56.75 do 56.95 Din;

«To so naši godci,» pojasni Brlogar in se smehlja, a Janezu se zdi tudi njegov smeh nekam trhel in suh.

«A godci,» ponovi za njim in spet obmolkne.

Brlogar mu naznači, naj gre za njim. Spotoma opazi, da Brlogar nima sence. Proti večeru je že, ko so sence dolge. Drevje jih ima, plot okrog vrta tudi, Janezova je dolga, ko da hodi Goljat po vrtu, Brlogar pa je brez nje.

«To je hudičevo delo,» pomisli Janez.

Ko prideta do hiše, se Skalarjevemu zazdi, da čuje nekakšno ječanje. Stokanje je rahlo in tako nekam čudno oddaljeno, kakor iz groba.

Brlogar se zdrzne.

«Eden se ga je preveč navlekel,» pravi, ko opazi, da Janez posluša.

Skalarjev molči in premišljuje, kaj mu je bil povedal beraček.

Po hiši se vse tare ljudi. Ženin in nevesta sta vsa v cvetju, vendar se Skalarjevemu zdi nevesta dokaj potrta. Dasi ji je dokaj podobna, vendar ni tako lepa ko Alenka.

Sežejo si v roke, ko stari znanci. Tedaj zagleda Janez Alenko. Izza nedrij ji že cveto šmarnice, ki jih je bil nosil Vipavec na palici.

«Alenka!» vzklikne Janez.

Družica je in naravnost k njemu hiti. Ko si sežeta v roko, ga pogleda tako toplo in tako žalostno, da Janez pozabi na vse drugo.

Samo njo vidi, samo njeno bližino čuti in je biažen.

«Tako dolgo te ni bilo,» mu šepne deklica in se previdno ozre, če je ni morda kdo slišal.

«Oh,» pravi Janez, «ali mi verjameš, da sem čisto izgubljen. Nič ne vem, kje sem bil in kod sem hodil. Mislim sem, da sva bila včeraj skupaj in da sem potlej malo zaspal.»

Dekle položi prst na usta, da naj molči. Brlogar je bil prišel do njiju. Ko je videl, da ga je Alenka opazila, se je zahahljal:

«Le menita se, le, če si imata kaj prida povedati!»

Janezu se je spet zazdelo, da sliši tisto pritajeno ječanje. Brlogar je zaškripal z zobmi, Alenka pa je prebledela.

«Oče —»

Brlogar se je s pogledom zabodel v tla. Tedaj je nenadoma obstal pred njimi človek, ki se je zdel Janezu čisto tak, kakršnega je po beračkovem pripovedovanju opisala rajna Brlogarica.

«Kaj pa to! Mladina in brez ognja,» se je zasmeljal in s čudnim pogledom premeril Janeza.

«Zlodej,» je pomislil Skalarjev, tujec pa se je zarežal, da mu je kar puhnilo iz ust. Pomigal je godcem, ki so takoj zasvirali, potem pa je prijel Brlogarja in se pomešal z njim med svate. Janezu se je zdelo, da se imata pomeniti nekaj sila važnega in da hočeta biti sama. Vendar je slutil, da se Brlogar te sa-

mote boji. Kajti njegov korak je bil neroden in drsajoč.

Godci so divje svirali, mladina se je zavrtela in celo nekaj starih ljudi je bilo videti med plesalci. Janeza samega je kljub vsej osuplosti prišlo, da bi plesal. In res sta se zavrtela z Alenko, ki se ji je na očeh poznalo, da komaj zadržuje solze. Silila je proti vratom in dosegla, da sta bila z Janezom kmalu na prostem.

Na zemljo je že legal mrak. Na nebu je gorela zarja.

«Hitro, hitro,» je zaprosila, ko sta bila enkrat zunaj.

Janez je šel molče za njo. Šla sta po vrtu in zavila potem po dokaj napeti strmini za Brlogarjevo domačijo. Brinje in leskovje ju je kmalu popolnoma zakrilo. Tam je Alenka pokleknila, sklenila roke in zadržala:

«Janez, pri vsem, kar ti je svetega te prosim, reši ga!»

«Koga!»

«Metinega moža!» je dahnila Alenka.

«Oh,» je vzdihnil Skalarjev. Bilo ga je sram reči, da ne ve, kdo je Meta in kaj je z njenim možem.

Alenka se je oklenila njegovih kolen:

«O, Janez, Janez, ali si res čisto brez srca. Če se ti ne smili moja nesrečna sestra —»

«Tvoja sestra?»

«Janez, ali si res tak?! In jaz sem te imela tako prisrčno rada —»

Socijalni razgled.

Zavarovalni prispevki pri OUZO.

Na okrožni urad za zavarovanje delavcev se vlagajo pogosta vprašanja glede višine zavarovalnega prispevka, ki ga sme delodajalec odtegniti delojemalcu od zaslužka. S tem v zvezi se tudi pojavljajo pritožbe delojemalcev, da jim delodajalci odtegujejo previsoke prispevke. Radi tega opozarja okrožni urad, da sme delodajalec v celoti odbiti nameščencu od njegove plače teden kot prispevek za bolniško zavarovanje, borzo dela in delavsko zbornico:

Pri dnevnem zaslužku Din	Odpade na delavca prispevek Din
do 2.50 (I.)	0.38
od 2.50 do 3.— (II.)	0.47
„ 3.— „ 3.60 (III.)	0.57
„ 3.60 „ 4.40 (IV.)	0.69
„ 4.40 „ 5.40 (V.)	0.85
„ 5.40 „ 6.60 (VI.)	1.14
„ 6.60 „ 8.— (VII.)	1.38
„ 8.— „ 9.60 (VIII.)	1.66
„ 9.60 „ 11.60 (IX.)	2.—
„ 11.60 „ 14.— (X.)	2.41
„ 14.— „ 16.80 (XI.)	2.90
„ 16.80 „ 20.— (XII.)	3.48
„ 20.— „ 24.— (XIII.)	4.14
„ 24.— „ 28.80 (XIV.)	4.97
„ 28.80 „ 34.— (XV.)	5.97
„ 34.— „ 40.— (XVI.)	7.04
„ 40.— „ 48.— (XVII.)	8.28
„ 48.— dalje (XVIII.)	9.94

V oklepajih so označeni mezdni razredi.

Ako hočemo dobiti na podlagi gornjega pregleda dnevni prispevek delojemalca v vsakem posameznem razredu, delimo navedene vsote s 6. Če pa tako dobljeno vsoto množimo z delovnimi dnevi v mesecu, dobimo mesečni prispevek. Prispevki se računajo za vse delovne dni in praznike v mesecu, izvzemši nedelje. Pri računanju prispevkov se končne vsote od 4 zaokrožijo navzdol, od 5 do 9 pa navzgor.

V zaslužek v svrhu odmere zavarovalnih prispevkov se računajo le prejemki za redni delovni čas.

Prispevek za nezgodno zavarovanje odpade v celoti na delodajalca.

Krivična davčna obremenitev privatnih nameščencev.

Dosedaj so privatni nameščenci plačevali dohodninski davek po splošni dohodninski lestvici. V amandementih finančnega zakona je pa sedaj določeno, da tvorijo zasebni nameščenci, kamor spadajo tudi kvalificirani trgovski in obrtni pomočniki in pa samoupravni nameščenci, torej občinski, okrajni in oblastni nastavljeni skupino zase in bodo plačevali iz naslova davka in vseh ostalih državnih pritožkov z izjemo invalidne in komorske (vojaške) doklade poseben dohodninski davek po sledeči novi lestvici pri prejemkih:

od 6000 do 12.000 Din	3.5%
„ 12.000 „ 24.000 „	4 %
„ 24.000 „ 36.000 „	4.5%
„ 36.000 „ 48.000 „	5 %
„ 48.000 „ 60.000 „	5.5%
„ 60.000 „ 72.000 „	6 %
„ 72.000 „ 84.000 „	6.5%
„ 84.000 „ 96.000 „	7 %
„ 96.000 „ 108.000 „	8 %
„ 108.000 „ 120.000 „	9 %
„ 120.000 Din naprej	10 %

Novi dohodninski davek bodo pobirali obvezno poslodajalci, ki bodo zanj kakor tudi za redno plačevanje invalidnega in komorskega davka odgovorni napram davčnim oblastem. Poslodajalci bodo te davke odbijali o priliki izplačevanja plač in dohodkov svojih nameščencev!

Novi predpisi za plačevanje davkov pomenijo za privatne nameščence skrajno krivično obremenitev. Davek se namreč zvišuje za nameščence z nižjimi prejemki, dočim se davek znižuje za one, ki imajo višje prejemke. Izračunano je, da bo družinski oče z dvema otrokoma plačeval sedaj pri letnih prejemkih:

12.000 Din	606 Din	davka (dosedaj oproščen davka),
18.000 Din	1095 Din	davka (dosedaj oproščen davka),
24.000 Din	1335 Din	davka (dosedaj 432 Din),
30.000 Din	1917 Din	davka (dosedaj 737 Din),
36.000 Din	2400 Din	davka (dosedaj 1470 Din).

Davek je z novim predpisom strahovito zvišan in najkrutejše zadene privatnega nameščence, ki se nahaja v najtežjem gnotnem položaju. Kakor pa zakon brezsrčno udari nameščence z malimi mesečnimi prejemki, pa favorizira nameščence z višjimi prejemki, ko predpisuje, da plača oni, ki ima letne prejemke:

48.000 Din	3720 Din	davka (dosedaj 5092 Din),
60.000 Din	5100 Din	davka (dosedaj 7637 Din),
72.000 Din	6720 Din	davka (dosedaj 10.897),
96.000 Din	10.290 Din	davka (dosedaj 17.833).

K tem številkam pač ni treba nobenega komentiranja. Same dovolj jasno govore. Kleroradikalni režim je najprej udaril delavce, da ni črtal krivičnega davka na ročno delo. Ni mu pa bilo to dovolj, udaril je še privatne nameščence z novimi davki, ki vsled svoje krivičnosti prekašajo vse, kar je kdaj zagrešila kaka vlada nad nameščenci. SLS se s svojim socijalnim programom res lepo udejstvuje.

Shod narodnih železničarjev.

Pretekli teden se je vršil v Ljubljani v Mestnem domu shod Udruženja jugoslovanskih železničarjev, na katerem je referiral tov. Ivan Deržič o razmerah v železniški upravi s posebnim ozirom na nezadostne postavke, ki so predvidene v državnem proračunu. Ugotovljeno je, da s 1. aprilom, ko stopi novi državni proračun v veljavo, manjka za delavce gradbene stroke 11 milijonov, za delavce strojne stroke 10 milijonov in za eksekutivno osebje 27 milijonov dinarjev kreditov, ako se hoče obdržati sedanji že itak do skrajnosti reducirani stalež. Za mariborsko delavnico so zmanjšani krediti za 8 milijonov dinarjev, a že sedaj zastaja delo, ker ni niti materijala, niti kreditov za plače. Če hoče ljubljanska direkcija shajati z dovoljenim proračunom, mora odpustiti več tisoč delavcev in nameščencev. V takih razmerah pa mora pro-

«Alenka —»

«Ves čas sem mislila samo nate —»

«Duša draga,» vzdihne Janez in jo dvigne, da zagore tik pred njegovimi njene rosne oči.

«Vse dni in noči sem mislila nate,» nadaljuje Alenka. «Teden za tednom sem te pričakovala vsa ta dolga štiri leta —»

«Štiri leta!» dahne Janez in se čudi. «Štiri leta —»

Alenka se zdrzne:

«Kaj si tudi ti že v njihovi oblasti?! Janez —»

«Alenka, lepo te prosim, povej mi, reci —» prosi Janez in se muči, da bi razumel, kaj se godi.

Alenka nasloni svojo lepo glavico na njegovo ramo. Njeni mehki lasje ga prijetno božajo po licih. Kakor nežno, pritrjeno šušljanje brez ga gladi njen plahi glas, ki pripoveduje:

«Pred štirimi leti se je zgodilo, kar že veš sam. Potem so umrli mati Meta, moja najstarejša sestra se je omožila. Čisto tako je bilo, kakor danes. Pitje, petje, ples in krik in vik in veselje, ki ni veselje. Hudobcev polna hiša, kakor danes. Meta je bila žalostna, kakor je danes žalostna Urška, ker je vedela, da je njena dota hudičev denar. Oh, Janez, kako je vse to strašno!»

Beseda ji je utonila v solzah.

«Povej, povej, Alenka,» je prosil Skalarjev in jo pobožal po laseh.

«Zdaj pomisli,» je nadaljevala Alenka, «oče nič več ne izbirajo. Svak je prišel na svatbo, Metin mož, veš, pa so videli pri njem preveč denarja... Zdaj že ždi deseti dan v kleti. Se je štel, da gresta z očetom gledat vinsko zalogo, pa je naenkrat zaškripalo. Oče so prišli sami iz kleti in privlekli tri mošnje denarja, svak pa omaguje pod zemljo in čaka smrti —»

Janez je ledenel od groze:

«Kaj praviš?! Svojega zeta da so oropali oče?!»

Alenka je vzdihnila in prikimala.

«Očetu je vseeno, samo da je denar —»

Janezu ni hotelo v glavo:

«Pa zeta, lastnega zeta?!»

«To še ni vse, Janez —»

«Kako misliš?»

«Me je strah reči —»

«Alenka —»

«Meta pričakuje —»

«Kaj, kaj praviš?»

Alenka je vnovič zaihtela, da je sunkovito podrhtevalo njeno telo.

«Drugo dete pričakuje Meta, tako je povedal svak, ko je prišel, toda očeta ne gane niti gorje takega ubogega črvička, ki še niti rojen ni.»

Janeza je kar treslo, ko je čul Alenkin besede.

«Kaj naj storim,» je jeknil.

«Pokazala ti bom, kod in kje prideva do kleti,» je vzradoščena pojasnila Alenka. «Tebi se gotovo posreči. Vate zaupam. Urška že ve. Pravila sem ji že ves čas, da bi bilo vse dobro, ako bi ti prišel. Tudi ona je bila istih misli. Samo ti —»

«Potem kar hitiva,» zaprosi Janez.

«Seve... Drugi so vsi prodani. Samo denar, denar, denar. To je prava kazen božja. Ako bi komu kaj rekla zavoljo očeta, me vsi skupaj ugonobe. Ne verjeli bi mi, za nobeno ceno ne. Tako moč ima denar.»

Stopala sta previdno navzdol po strmini. Pokrajina je bila zavita v gosto temo. Samo razsvetljena okna Brlogarjeve hiše so žarela ko pošastna žrela iz nje.

Zamolčko je hreščala v noč muzika in drsanje plesalcev in plesalk je bilo čuti ko praskanje s krempļji.

«Sami živi hudobci godejo,» je povedala Alenka Janezu, «vendar to nikogar ne moti. Vse je zadovoljno, ker lahko ljudje jedo in pijejo zastonj —» (Dalie prihodnjič.)

**Bratje in sestre,
pripravljajte se že sedaj
za proslavo 1. maja!**

pasti tudi reden promet. — Dobro obiskani shod v Ljubljani je sprejel resolucijo, ki se glasi:

Železničarji, zbrani na javnem shodu Udruženja jugoslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev dne 24. marca 1927. v Mestnem domu v Ljubljani ugotavljajo, da so dodeljeni krediti v ljubljanski direkciji za vzdrževanje prometa nezadostni. Redukcija osebja v direkciji in eksekutivi (prometu, gradbi itd.) ni na mestu, ako se hoče imeti promet v dosednji izmeri. Slovenski železničarji odločno protestirajo proti redukciji bodisi nastavljenega osebja, bodisi delavstva, ker pomeni taka redukcija upropaščenje železnice v Sloveniji in s tem v zvezi gospodarsko propadanje ne samo Slovenije, temveč cele države.

Slovenski železničarji odločno vztrajajo na popolnem uveljavljanju osemurnega delavnika, na odmeri plač in mezd na podlagi eksistenčnega minimuma za življenje, ter bodo vodili borbo do skrajnosti za te svoje pravice. Slovenski železničarji zadnjič apelirajo na slovensko javnost, na vse politične stranke in gospodarske korporacije, da te ob 12. uri solidarno povzdignejo svoj glas za obstoj železnice v Sloveniji in gospodarski obstoj slovenskih železničarjev.

Dalje so priredili narodni železničarji tudi zborovanje v Mariboru, ki je bilo sijajno obiska-

no in so zborovalci z odobravanjem sprejeli resolucijo ljubljanskega shoda.

★

Se ne bo konca brezposelnosti. Poročilo mariborske borze dela za teden od 20. do 26. marca izkazuje, da se je v tem tednu prijavilo 151 novih brezposelnih ljudi. Zanimiva je statistika o poklicih brezposelnih in jo zato navajamo. Največ brezposelnih je v tovarniški stroki, kjer izkazuje statistika 147 tovarniških delavcev. Potem pridejo na vrsto hlapeci in viničarji, katerih je 58, dalje 49 ključavničarjev, 30 pekov, 26 mizarjev, 28 krojačev, 26 čevljarjev, 22 trgovskih pomočnikov, 13 šoferjev, dalje je brezposelnih nekaj ekonomov, lončarjev, kleparjev, kotlarjev, elektricarjev, urarjev, mehanikarjev, sedlarjev itd. Sploh ga menda ni stanu, ki bi bil izven kroga brezposelnih. Tudi ženski stanovi občutijo pomanjkanje dela in izkazuje statistika brezposelnih 51 tovarniških delavk, 36 šivilj, 33 natakaric, 219 kuharic, služkinj in sobaric, potem so vsi ostali poklici zastopani po par brezposelnih žensk. Kakor vsa znamenja kažejo, bo brezposelnost še narasla, ker je ponudb za nameščenje prav malo v izmeri s številom brezposelnih. Pričeti bo treba kako energično akcijo, da se to zlo odstrani ali vsaj znatno omeji.

Narodno-strokovna zveza.

Vsem podružnicam! Vzlic ponovnim urgencam niso še vse podružnice odgovorile na zadnjo okrožnico. Bodite v vsem točni in odgovorite na stavljena vprašanja. Odbori naj skličejo seje in naj o okrožnici razpravljajo ter potem takoj sporočijo, kaj so z ozirom na okrožnico sklenili. To morajo storiti vse podružnice brez izjeme.

1. maj. Še samo en mesec nas loči od našega delavskega praznika in zato moramo s pripravami pohiteti. Ne čakajmo zadnjih dni, temveč ukrenimo takoj vse potrebno, da bodo vse proslave čim lepše. Dopoldne morajo biti povsod shodi ali sestanki z majskimi govori, popoldne pa prereditve in izleti. Vse prireditve pa je dobro pripraviti. Predvsem je poskrbeti za lokale in za čim večjo udeležbo. Podružnice naj takoj izdelajo programe in jih pošljejo tajništvu v svrhu objave v listu. Pred majem izide list samo še trikrat, zato se je požuriti, da objavimo vse prireditve vsaj trikrat. Shode in prireditve je naznaniti pristojni politični oblasti. Članskih sestankov ni potrebno prijaviti. Podružnice, ki rabijo govornika, naj to takoj sporočijo. Na poznejša zaprosila, po 15. aprilu, se ne bomo mogli ozirati. Z ozirom na veliko število podružnic, bo veljalo načelo, kdor prej pride, prej melje. Požurite se torej in ne odlašajte. 1. maj, ta delavski praznik, moramo dostojno praznovati. Na delo torej vsi!

Stike z občnega zbora so gotove in se dobijo komad po 5 in 50 dinarjev pri tajništvu. Z naročilom je poslani denar.

Predavanja. V zadnji številki smo našli celo vrsto najrazličnejših predavanj, katere lahko priredimo s skioptikonom pri podružnicah. One podružnice, ki bi rade priredile eno ali drugo predavanje, naj to čimprej javijo tajništvu. Zelo važno predavanje je ono o nalogah društvenih funkcionarjev, zato naj ga podružnice sigurno priredijo. Za predavanja je odmerjena še zelo kratka doba, zato jo je čimprej izrabiti.

Majski teden «Nove Pravde». Že v zadnji številki smo povedali, da bomo letošnji 1. maj proslavili v znamenju agitacijskega tedna za naš strokovni list. Naš agitacijski teden ni nič novega. Vse strokovne organizacije jih prirejajo in dajo tako članstvu možnost, da nekaj storijo za svoj list. Od članstva je danes prav težko zahtevati denarne podpore, ker je v zelo težkem gmotnem položaju, lahko pa se zahteva, da agitira za list in mu pridobi vsaj enega novega naročnika. Naša

«Nova Pravda» je tako dobro urejevana, da jo z lahkoto vsakomur priporočamo. Tudi nje priloga «Tedenske slike» je prav lična in jo prav vsak rad dobi v roke. Cena listu je primerna in vsak z veseljem utrpi 6 dinarjev mesečno za tako lep in dober list. Ljudi je treba z našo «Novo Pravdo» le seznaniti, pa bomo dobili naročnike. Prvi majski teden porabimo tedaj vsi za čim večjo agitacijo za naš list. Vsak član naj dobi vsaj enega novega naročnika in že je storil svojo dolžnost napram našemu tisku. Če mu je dana prilika, naj jih pridobi več. So tovariši, ki ob vsaki priliki pokažejo svojo agilnost. Ti naj sedaj stopijo na plan in pokažejo svoje zmožnosti. Kdor dobi največ naročnikov, bo dobil tudi lično darilo in bomo njegovo ime objavili tudi v listu. Poleg naročnikov je treba dobiti listu tudi nekaj inseratov. Cene inseratov so razvidne na drugem mestu in se je teh cen držati. Zahtevajte od vaših trgovcev, da inserirajo v našem listu. Kdor podpira nas, tega bomo mi. Tega načela se bomo odslej držali. Vse podružnice naj poskrbijo, da nam pošljejo vsaj en inserat. Če store to vse podružnice, bo naš list aktiven. Sedaj se borimo z njegovo izdajo. Vedite, da je tisk zelo drag. Na delo torej vsi za «Novo Pravdo». Prvi majski teden v boj in na delo vsi za «Novo Pravdo».

ŠT. PAVEL. Podružnica Narodno-strokovne zveze v Št. Pavlu priredi v nedeljo, dne 3. aprila ob pol 10. uri dopoldne v dvorani kina zdravstveno predavanje. O jetiki bo predaval zdravnik državnega higijskega zavoda iz Ljubljane. Predavanje bo spremljal lep poučen film. Vstop k predavanju prost. Vabimo vse člane in ostalo občinstvo, da se udeleži tega predavanja v kar največjem številu.

PTUJ. Tukajšnja podružnica Narodno-strokovne zveze priredi v soboto 9. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih Društvenega doma skioptično predavanje. Predava tov. Kravos o odkritju Amerike in o življenju v njej. Predavanje spremlja lepo število krasnih barvnih skioptičnih slik. Vstop k predavanju prost. K mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

PREVALJE. V soboto 26. marca se je vršil pri nas članski sestanek, na katerem je poročal okrožni tajnik tov. Tumpej iz Maribora. Zanimanje na sestanku je pokazalo, da je treba članstvu prirediti več sestankov in jim dati tako možnost medsebojnega razgovora. Z ozirom na odhod

tov. Ladra iz Prevalj je izvoljen nov predsednik, in sicer tov. Franc Sušec.

RUSE. Podružnica Narodno-strokovne zveze je imela v nedeljo 27. marca popoldne svoj redni občni zbor. Na občnem zboru je med drugim poročal tudi okrožni tajnik tov. Tumpej o nalogah in ciljih NSZ. Pri volitvah se je izvolil naslednji odbor: predsednik Benedikt Vrhovnik; podpredsednik Anton Jezernik; tajnik Ludovik Kos; blagajnik Rudolf Piščanec; odborniki: Rudolf Verk, Jože Gorenjak, Matko Breznik in Jože Jezernik. Občni zbor je ponovno pokazal, da stoji naša podružnica trdno vzlic napadom s strani nasprotnikov.

† **Milan Sluga.** Na Viču je preminul v cvetu mladosti član naše podružnice tovariš Milan Sluga, star komaj 18 let. Mladi naš tovariš in sobojevnik je kot idealen mladenič sodeloval pri našem tamburaškem zboru, kjer je pokazal veliko zanimanje in veselje do tamburice. Pokopali so ga v četrtek 31. marca na viškem pokopališču. Viška podružnica ga je spremlila v častnem številu na zadnji poti in mu poklonila tudi venec. Ob odprtem grobu se je poslovil od pokojnika podružnični predsednik tov. Zmagor Felician. Dragemu tovarišu naj bo lahka domača gruda, preostalih naše sožalje!

SREDNJA VAS V BOHINJU. Podružnica Narodno-strokovne zveze bo imela v soboto dne 2. aprila ob sedmih zvečer v hotelu Triglav članski sestanek, na katerem bo poročal tajnik tovariš Kravos iz Ljubljane. Z ozirom na važnost prosimo polnoštevilne udeležbe.

POLJČANE. Pri nas se je vršil 29. marca članski sestanek, na katerem je poročal tovariš Tumpej iz Maribora. Na sestanku se je vpisalo nekaj novih članov. Z ozirom na zanimanje delavstva se bo vršil plenarni članski sestanek v nedeljo 10. aprila ob osmih zjutraj. Vabimo vse člane in druge delavce k mnogobrojni udeležbi.

Dopisi.

SPODNJA ŠIŠKA. Družabni večer priredita krajevni organizaciji NSS in SDS za Spodnjo Šiško v soboto 9. aprila ob 8. uri zvečer v gostilni Batič (Valjavec). Na večeru sodeluje godba in pevski zbor društva «Sloge». Ker se udeležijo tega večera tudi oblasni poslanci g. dr. Puc in tov. Tavčar ter drugi voditelji obeh strank, se bomo lahko o marsičem prijateljsko pogovorili. Vstop samo proti vabilu in v družbi vabljenih. Somišljeniki, posetite ta naš večer polnoštevilno. Vsop prost, prostovoljni prispevki se ne bodo odklanjali. Ako kdo pomotoma ne prejme vabila, naj ga reklamira pri tov. Tonetu Malgaju.

CELJE. Dne 24. t. m. se je vršilo v mali dvorani «Narodnega doma» v Celju zborovanje gremija trgovcev v Celju. Delegati pomočniškega zbora, ki so prisostvovali temu zborovanju, nam poročajo, da je gremij trgovcev na tem zborovanju stavil med drugim zahtevo, da se v Celju takoj uvede splošen deseturni delovnik. Ta zahteva je bila od občnega zbora gremija trgovcev z absolutno večino glasov sprejeta. — Ravno kar smo dokončali borbo proti podaljšanju delovnega časa za eno uro ob sobotah in dnevih pred prazniki, kjer nam je uspelo zaradi enotnega nastopa tako naše organizacije kakor tudi pomočniškega zbora zahteve gremija trgovcev ovreči in že uvedeno podaljšanje delovnega časa zopet ukiniti. Sedaj pa stavlja gremij trgovcev zopet zahteve, s katerimi se nikakor ne moremo strinati. Ne več podaljšani delovni čas ob sobotah, dnevnih pred prazniki in ob potrebi tudi dneve, kakor zadnjič, temveč splošno podaljšanje delovnega časa zahtevajo! Vsak dan deset ur dela, vsak dan do sedmih zvečer!

**Priporočajte in širite
„NOVO PRAVDO“!**

Tedenske vesti.

* **«Rasna etika Jugoslovenov in Vidovičev pokret».** Izšla je knjiga Ilije Bosanca pod navedenim naslovom. Pisatelj očrtava odličnosti naše rase, kratki historijat etičnega življenja v našem narodu in naše odnose napram zapadni civilizaciji in podrobneje obravnava ideologijo Vidovičevega pokreta. Knjiga se nanaša pri založništvu «Uzgjatelj» v Sarajevu in stane 10 Din. — V istem založništvu je izšla knjiga «I de je in problemi», ki prinaša celo vrsto člankov in razprav ustanovitelja prosvetno-etičnega pokreta M. Vidoviča. Knjiga obsega 268 strani in stane 30 Din. Obe knjigi našim čitateljem priporočamo.

* **Poziv h glavnim naborom češkoslovaških državljanov v Sloveniji in Prekmurju.** Dne 7. in 8. aprila 1927. se vrše redni nabori letnikov 1905., 1906. in 1907. v prostorih konzulata češkoslovaške republike v Ljubljani, Breg 8/I, vsakokrat od devetih dopoldne, in sicer: dne 7. aprila t. l. za vse češkoslovaške državljane, rojene v letih 1905., 1906. in 1907., stanujoče na področju ljubljanskega velikega županstva, in dne 8. aprila t. l. za vse ohe navedenih letnikov, ki prebivajo na področju mariborskega velikega župana. Vsak nabornik se mora izkazati z rednim češkoslovaškim potnim listom ali domovnico ali spričevalom identitete ter prinesiti s seboj znesek 40 Din kot pristojbino za zdravniški pregled. Naborom se imajo odzvati tudi vsi oni, ki svoji naborni obveznosti iz kateregakoli vzroka niso zadostili. Zoper vsakega, ki se ne odzove temu pozivu, se bo postopalo v zmislu obstoječih zakonov.

* **Čekovne položnice s pismenimi sporočili morajo biti frankirane.** Ljubljanska podružnica Poštne hranilnice se pritožuje, da dobiva zadnji čas vedno več položnic, ki imajo na drugi strani srednjega dela pismena sporočila, ki niso frankirana. Ker trpi zaradi tega poštna uprava škodo, naj stranke položnice s pisemskimi sporočili frankirajo s frankovnimi znamkami tiste vrednosti, ki je določena za frankiranje dopisnic.

* **Veliko odpuščanje osebja pri železnici v Mariboru.** Brezobzirno odpuščanje uslužbencev v železniškem ministrstvu bo zadelo tudi Maribor. S 1. aprilom bo na glavnem kolodvoru odpuščenih 36 uradnikov in uslužbencev, od katerih še nobeden ni obveščen o grozeči usodi. Pač pa je že iz ministrstva odrejeno, kdo bo odrezen in je že odrejena ustavev plače s 1. aprilom. Kam naj se obrnejo žrtve ob sedanji kruti gospodarski krizi, zato se sedanja vlada ne briga. Brez odpovedi bodo vestni državni uslužbenci čez noč na cesti.

* **Člani Vodnikove družbe bi morala biti vsa naša narodna in kulturna društva.** Pričakujemo, da bodo pristopile k družbi vse naše čitalnice, bralna, pevka, zlasti pa sokolska društva. Predvsem pa bi morali biti družbini člani vsi naši denarni zavodi, banke, hranilnice in posojilnice. Priporočamo našim ljudem, ki imajo besedo v raznih društvih in denarnih zavodih, naj ne pozabijo na Vodnikovo družbo. Kolikor naprednih glasov pri zadnjih oblastnih volitvah, najmanj toliko mora imeti članov Vodnikova družba! Poverjeniki, na Vas je, da se to zgodi!

* **Popis prebivalstva v Celju.** Sreski poglavar razglša, da se bo pričelo 1. aprila t. l. zaradi predpisa velikega župana mariborske oblasti popisovanje prebivalstva v policijskem rajonu celjskem. Popisovanje se bo vršilo potom hišnih pol in izkazov stanovalcev po stanju 1. aprila t. l. Hišnim lastnikom bodo v to svrhu dostavljena potrebne tiskovine. Popisvanje mora biti končano do 6. aprila t. l.

* **Zaradi nesrečne ljubezni.** V Zagrebu je v soboto popoldne 20letna privatna uradnica Rija Hermanova, rodom iz Maribora, skočila med obiskom pri svoji prijateljici z drugega nadstropja na dvorišče ter se pri padcu težko poškodovala. Storila je to tako nenadoma, da njena prijateljica

čina ni mogla preprečiti. Na mizi je pustila poslovlino pisemce za svojega ljubimca. Rijo so prepeljali v bolnico.

* **Ciganka hotela ukrasti otroka.** Te dni se je neka ciganka neopaženo splazila na hodnik beograjske kavarne «Šiško», kjer sta se igrala kavarinarjev sinček in hčerka. Ciganka je popadla dekletce, ga zbasala v vrečo in ga hotela odnesti. Sreča je nanesla, da se je baš s trga vrnila mati obeh otrok. Vpitje obeh otrok jo je prizvalo iz kuhinje, kjer je odlagala kupljene stvari. Od prizora, ki ga je ugledala na mračnem hodniku, je vsa odrevenela. Črna močna ciganka je pod pazduho držala vrečo, v katero je tlačila malo dekletce, obupno vpiljoče in opletajoče z nogami, dočim je bratec vihtel šibo, s katero se je prej igral, ter tepel ciganko, da bi rešil sestrico. Kavararka Mihajlovička je bila tako prepadena, da ni mogla poklicati na pomoč. Glas ji je zastal v grlu, noge so ji odrevenele. Videč, da se ciganka pripravlja k odhodu, je zbrala vse svoje moči, skočila za ciganko in potegnila svojo hčerko za noge iz vreče. Tako je rešila dete, ni pa ji niti padlo v glavo, da bi zasledovala ciganko, ki je naglo odnesla pete skozi vrata in se izgubila.

* **Samomor narednika.** Te dni ponoči so začuli zadaj za vojaško bolnico v Ljubljani močan revolverski strel. Stražnik in drugi ljudje so pohiteli na kraj strela ter našli v krvi mladega vojaka. Pozneje so ugotovili, da je bil to narednik bolničarske čete Fran Levstik. Pognal si je kroglo iz službenega samokresa skozi desno senco ter bil takoj mrtev. Pravijo, da je šel mladi narednik v smrt zaradi nesrečne ljubezni.

* **Sestričo obstrelil.** V Veliki Loki na Dolenjskem se je 13letni Rafael Kravčar igral v sobi s flobertovko. Med igranjem se mu je nabita flobertovka sprožila in je strel po nesreči zadel navzočo 11letno sestričo Slavko v spodnji del trebuha. Težko ranjeno in nezavestno so iz Velike Loke z dolenskega vlakom prepeljali v ljubljansko javno bolnico.

* **Tatvina v vlaku.** Francetu Lukancu iz Pristave je neznan žepar ukradel v vlaku med vožnjo iz Radeč do Zidanega mosta listnico, v kateri je imel 6000 Din gotovine. Zadnje čase postajajo tatvine na progi Ljubljana—Zidani most—Zagreb sploh pogoste, kar kaže, da je na delu dobro organizirana žeparska družba.

* **Trboveljske novice.** V petek 25. marca sta se vršila v Trbovljah in v Hrastniku javna ženska shoda, ki sta bila zelo dobro obiskana. V Trbovljah sta nastopili dve govornici: ga. Rakovčeva iz Ljubljane in ga. Špilerjeva iz Trbovelj. Prav tako tudi v Hrastniku. Na obeh shodih so se žene izrekle proti vojni, za starostno in nezgodno zavarovanje, za odpravo §§ 144. do 148. in uvedbo zakona glede pomoči bolnim in revnim materam, ki ne morejo preživljati otrok, da preprečijo nadaljnjo nosečnost in končno za žensko volilno pravico. — V Hrastniku bo pričela TPD v kratkem graditi novo separacijo. Stala bo baje do 10 milijonov dinarjev. — Za povzdigo živinoreje je določil okrajni zastop vsoto 200.000 Din. S tem denarjem se namerava nakupiti plemenska živina muredolske pasme in jo za polovično ceno odstopiti kmetovalcem pod različni obvezami. — Veliki župan dr. Vodopivec je vrnil občini vlogo županstva za priklopitev Hrastnika k trgu Trbovelje, češ, da je Hrastnik krajevno ločen od Trbovelj in da mu zato ni mogoče podati notranjemu ministrstvu dodatnega, oziroma spreminjivega predloga, da bi se tudi še ostali kraji v področju občine Trbovelje priklopili k sedanjemu trgu Trbovelje. — V kratkem bo otvorjen v občini že četrti kino. Za Trbovelje jih bo menda preveč, saj jih ima Ljubljana komaj tri. — V četrtek 24. marca t. l. se je vršila plenarna seja občinskega zastopa. Izmed več zadev, ki so bile sprejete, omenjamo regulacijski načrt Trbovelj, po

katerem se bo treba v bodoče ravnati pri zidanju hiš. — Uradni dan okrajnega sodišča se bo vršil v Trbovljah v soboto 2. aprila t. l.

* **Pred vlakom.** Zadnji petek popoldne bi se bila kmalu dogodila v bližini Podnarta velika železniška nesreča, katero so preprečili v zadnjem trenutku. Voznik lesnega industrijskega A. iz Kroke je brezskrbno stopal za težko obloženim vozom. Malo, preden se zavije okrajna cesta, vodeča iz Podnarta proti Kropi in Kamni gorici, v dolino Lipnice, je konj zavil na prehod, ki vodi mimo železniške čuvajnice h Kožarjevemu mlinu, in to baš v trenutku, ko je hotel čuvaj zapreti železniške zatvornice zaradi prihajajočega vlaka. Voznik je priskočil h konju, kar je slednjega preplašilo, da je povlekel voz namesto čez progo po železniški progi. Nesreča je hotela, da je stopil konj pri bližnjem, čez potok Lipnico vodečem mostičku med tračnico in mostni brun. Ker ni mogel noge več izvleči, je padel. Medtem pa je bilo že slišati hropenje prihajajočega vlaka. Nevarnost, da se vlak zaleti v konja in voz, je bila velika, ker se baš na kraju nesreče proga zavije in ograja mostiča zakriva razgled. Ljudje, ki so prihiteli in poskušali dvigniti konja in odstraniti voz, so se trudili zaman. Imeli pa so pač toliko duševne prisotnosti, da je eden izmed navzočih skočil v železniško čuvajnico in telefoniral na postajo, naj prometnik hitro postavi uvozni signal, ki je par korakov pred mostičem, na «Stoj!». V zadnjem trenutku se je vlak ustavil. Medtem konja še niso mogli rešiti. Nekateri so bili mnenja, da bo treba ubogi živali odbiti nogo. Ko je vlak že nekaj minut stal, so s cepinom izvlekli nogo, konja potegnili s proge, kjer se je že nahajal voz in tako odstranili zapreko. Radi voznikove neprevidnosti ima gospodar veliko škodo, ker je bil konj še mlad in dober.

* **Zarota bolgarskih komitašev v Skoplju.** Policija v Skoplju je te dni na prav nenavaden način razkrila zaroto bolgarskih komitašev in njihovih pomočnikov. Vsi kriveci so že pod ključem. O zadevi se doznajajo naslednje podrobnosti: V sodnih zaporih v Skoplju se je že nekaj časa nahajal 28letni Boris Gonevič, sin bolgarskega vojvode, ki je pred leti padel v borbi z jugoslovenskimi orožniki. Vojvoda je bil osebni prijatelj bolgarskega generala Protogerova, ki dobro pozna tudi sina Borisa Goneviča in ga želi osvoboditi iz rok naših oblastev. Ni še dognano, na kak način je Protogerovu uspelo, da je stopil v stike z bolgarskim komitaškim organizatorjem in atentatorjem Čipuševićem, ki se je zadnje čase skrival v Skoplju in okolici. Čipušević je stopil v zvezo z nekim Dušanom, ki je bil med vojno interniran v Bolgariji ter se popolnoma naučil bolgarskega jezika. Skušal ga je pridobiti za načrt, da Goneviča osvobodita ter izvedeta komitaško organizacijo okrog Kumanova. Dušan je na videz pristal na Čipuševićevo ponudbo ter z njim do podrobnosti izdelal načrt za osvoboditev Goneviča. Ko je bilo vse dogovorjeno, se je Dušan podal v Skoplje naravnost k velikemu županu Vildoviču in mu izdal ves načrt. Orožnikom je tekom zadnjih dni uspelo, da so polovili vse zarotnike.

* **Čudna aretacija muslimank v Sarajevu.** Te dni zvečer je sarajevska policija izvršila običajno racijo po javnih lokalih. Polovila je 13 muslimank, ki so mirno sedele v kavarni. Za čas mohamedanskega ramazanskega posta, ki zdaj traja, se za muslimane noč pretvarja v dan, dan pa v noč. Stara je navada, da se po večerni molitvi vršijo obiski in da se v kavarnah pije črna kava in pušijo cigarete. To ni zabranjeno niti ženskam, ki imajo razen tega v omenjeni kavarni svoj poseben oddelek. Čeprav torej ženske niso zagrešile ničesar, jih je dal policijski uradnik odgnati v zapor. Ker je naslednji dan bila nedelja in policija ni uradovala, so aretiranke preležale v zaporu do ponedeljka opoldne, torej celih 30 ur. Pri zaslišanju je uradni komisar moral ugotoviti, da so vse aretiranke počtene žene in dekleta. Sarajevski časopisi protestirajo proti aretacijam.

Pogovor o tem in onem.

Kava, čaj, kakao, tobak.

Rastlinstvo daje človeku razen snovi, ki mu služijo za hrano, še mnogo, česar ne uživa zaradi prehrane, temveč predvsem zato, ker mu diši, ga draži, poživilja, mu nudi užitek, ki so seveda večkrat le namišljeni.

K najvažnejšim rastlinam, ki nam dajejo take užitke, spadajo: vinska trta, kavovec, čajevec, kakaovec, sladkorni trs, sladkorna pesa, tobak in številne začimbe.

Vinska trta raste po vsej južni in tudi skoro po vsej srednji Evropi.

Kot domovina vinski trti veljajo pokrajine ob Kavkazu, ob Araratu in Taurusu. Tam nosi marsikatera trta nad 100 kg grozdja; posamezni grozdi so 5 do 6 kg težki. Po tisočletni gojitvi pod različnimi podnebnji in na različnih tleh so nastale najrazličnejše vrste. Nekatere vrste nam dajejo imenitno namizno grozdje, kakor je n. pr. grozdje iz doline okoli Merana na Tirolskem. Zopet so druge vrste priljubljene zaradi velike množine sladkorja, ki ga imajo v sebi; te vrste goje zlasti zato, da dobivajo iz njih rozine. Največji del grozdja pa nam daje vino, ki nam nudi užitek brez pravil redilnih snovi, dočim nam sad vinske trte sam, to je grozdje, daje precej človeku potrebnih snovi.

Prva vinska dežela na svetu je Francoska, ki daje 30 do 40 milijonov hektolitrov vina. Ta številka je zelo visoka, če pomislimo, da se pridelava v vsej Evropi okoli 150 milijonov hektolitrov vina in znaša množina vina, ki se pridelava izven Evrope kakih 11 milijonov hektolitrov.

Med vinorodne dežele spada tudi Jugoslavija; saj pridelava dovolj vina skoro vsaka naša pokrajina.

Kavo poznamo baje od srede 15. stoletja. Neki pastir velblodov, tako se pripoveduje, je nekoč opazil, da so živali, ko so bile uživale neko rastlino, ostale sveže in so lahko prebile noč brez spanja. To je povedal nekaterim menihom in opat samostana je dal zavretek iz jagod te rastline, to je kavovca, piti menihom, da so ponoči laže čuli in molili.

Kavovec raste v deželi Kafa, odkoder mu je ime. Od tu so ga prenesli leta 1450. po Kristusu v Moko. Na lepi ravnini med arabskim obrobim pogorjem in Rdečim morjem je uspevala imenitna vrsta kave, nazvana moka. Danes sicer ne raste več tam kava, a ime je ostalo.

Učinki kave so najraznovrstnejši. Uživanje kave poživilja človeku domišljijo, ga dela živahnega, omiljuje glavobol, lajša utrujenost; seveda kava, v preveliki meri užita, tudi zelo škoduje; pokažejo se neprijetne posledice, kakor so: nespanje, nemirnost, vročina, strah, vrtoglavost, tresenje udov in drugo. Vzrok vsem tem pojavom je strup, ki se nahaja v kavinem zrnu: kofein.

Do 19. stoletja so kavo uživali samo najvišji stanovi; danadanes pa je postala kava tako rekoč ljudska hrana.

Še leta 1855. je bila množina vse pridelane kave tri milijone metrskih stotov; danes znaša kakih 9 milijonov metrskih stotov. Najvažnejše dežele, v katerih pridelujejo kavo, so: Brazilija, ki daje nad polovico vsega svetovnega pridelka, Srednja Amerika, Holandska Indija in Angleška Indija.

Arabska kava velja za najboljšo; za njo pride kava z indijskih otokov, dalje iz Zapadne Indije in slednjič iz Brazilije.

Na Kitajskem in Japonskem uživajo že tisočletja čaj v takih množinah kakor pri nas vodo. Delavci ga vzamejo s seboj na polje štiri do pet litrov.

Evropci so spoznali čaj šele v 16. stoletju, ko so odkrili daljnji Vzhod. Prvi čaj so prinesli Holandci v začetku 17. stoletja v Evropo. Zato so dolgo časa nazivali čaj «holandski čaj». Šele v

začetku 18. stoletja so ga Angleži pripeljali naravnost s Kitajskega. Poleg tega pa je prihajalo mnogo čaja v zapadno in severno Evropo preko Sibirije in Rusije; odtod ime «ruski čaj». Ta čaj je mnogo boljši kakor čaj, ki ga dovažajo po morju, kjer se navleče mnogo vlage.

Ko je prej zalagala Kitajska ves svetovni trg, je dobila v novejšem času močnega tekmeca v Indiji. Od vsega svetovnega pridelka odpade na Kitajsko več kot 700 milijonov, na Indijo in Ceylon nad 400 milijonov funtov.

Čaj, ki prav tako kakor čista kava nima pomena kot hranivo, je med vsemi poživilji najbolj razširjen. Čaj uživajo vsa vzhodna in severna Azija, severna Evropa, Severna Amerika in Avstralija; sedem sto do osem sto milijonov ljudi, torej polovica vseh ljudi na zemlji, uživa čaj.

Kakao uživajo večinoma romanski rodovi Amerike in Evrope. Domovina kakavovca je Mehika v Ameriki; iz njegovega sadeža pridelujejo čokolado.

Vedno večje važnosti je pridelovanje sladkorja, ki nam ne nudi samo užitkov zaradi svojega okusa, temveč je tudi redilen.

Vsako leto zaužijemo cele gore sladkorja in če bi imeli pred seboj ves sladkor, ki ga zaužijemo vsako leto, bi mislili, da je človeštvo z njim preskrbljeno za stoletja. Sama Evropa porabi vsako leto toliko množino sladkorja, da bi iz njega lahko sezidali stolp, čigar osnovna ploskev bi bila en kvadratni meter in bi bil visok 1600 km. V takih množinah uživa Evropa sladkor šele v novejšem času, kajti prej je bil sladkor luksuzno blago.

Do začetka 19. stoletja so pridobivali sladkor iz sladkornega trsa, ki raste največ na otoku Javi. Dobrih sto let pridobivamo sladkor iz sladkorne pese.

Skoro je ni rastline, ki bi jo ljudje tako častili kakor tobak, ki vsebuje strup nikotin. Pridelujejo ga na vsem svetu kakih 10 milijonov metrskih stotov.

Ko so prišli prvi Evropeci v Ameriko, so tam že kadili tobak. Vlade evropskih držav so se spočetka upirale tobaku; kmalu pa so uvidele, da ni nobena stvar tako prikladna za obdavčevanje, kakor je tobak. Danes je tobak za mnoge države izdaten vir dohodkov.

★

Brezno za oltarjem.

(Pripovedka.)

Naši davni predniki so poznali grič s prijazno cerkvico, kamor so prihajali številni romarji v dušnih in telesnih zadevah. Nihče ni obiskal tega svetišča, da bi ne bil ogledal čudovite jame za velikim oltarjem, o kateri je ohranjena nastopna pripovedka:

Živel je duhovnik, delaven in požrtvovalen mož, ki se je hotel ovekovčiti s častnim spominom. Zaglobil se je v misel, da mora na griču sezidati cerkev — trajen spomenik svojega delovanja. Manjkalo pa mu je denarja, kar ga je trlo in žalostilo.

Iznenadil ga je resen možakar, prav ko je razmišljal, kako bi po najkrajši poti prišel do željenega smotra. Predstavil se mu je za zidar-skega mojstra ter se ponudil prevzeti zidanje nove cerkve.

«Prav iz nebes ste mi poslani,» se je razveselil duhovnik. Pokazal mu je načrt ter ga vprašal, pod kakšnimi pogoji bi izvršil delo.

«Račun bom predložil, čim bo cerkev dozidana,» mu je odgovoril. «Pričakujem, da boste zadovoljni.»

Duhovnik je potrdil dogovor in spremil zidarja na grič, kjer mu je pokazal prostor za romarsko svetišče. Ni se še odpravil v dolino, ko so

začele pokati skale ter se valiti na odkazano mesto. Zamrgolela je množica zidarjev: nekateri so kopali temelji, drugi so zlagali kamenje v močen zid, tretji so pripravljali malto in ometavali zidovje, ki se je dvigalo v mogočno stavbo.

Zupnik je uvidel, da je nasedel vragu v podobni zidarja. Resno ga je zaskrbelo, kako se ga bo odkrižal, ko mu prinese račun. Več noči je prečul v molitvi za razsvetljenje.

Zopet so se odprla vrata in zidarski mojster je stopil v njegovo sobo. «Cerkev je dozidana,» mu je sporočil. «Zdaj pa zahtevam plačilo.»

«Kakšno?» je osupnil duhovnik.

«Prvega romarja.»

«Dobro. Jutri ti ga odpošljem.»

Vrag se je zadovoljno zarežal in odhitel v cerkev čakati na obljubljeni plen.

Drugi dan je duhovnik poklical svojega psa, katerega se je odločil žrtvovati vragu za plačilo. Okrog vratu mu je obesil romarsko torbico z napisom: «Prvi romar.» Peljal ga je iz sobe ter ga je napotil navzgor proti cerkvi.

Razumna žival se je zagnala v tek proti svetišču. Umela je povele svojega gospodarja in vstopila v cerkev, hiteč pred glavni oltar. Zavila je okrog oltarja, kjer jo je zgrabil satan, prežeč na prvega romarja. Dvignil jo je in treščil z divjo silo ob tla. Na mestu, kamor je priletela, je nastalo globoko brezno, v katerega se je spustil prevarani zidar. Brezna pa vzlic prizadevanju niso mogli zasuti.

★

× Mačka rešila svoje mladiče. Neki angleški kmetovalec je imel lepo mačko, ki je imela navado, da je ponoči hodila spat v pečico. Nekega dne je vrgla več mladičev in jih ponoči zaradi mraza zanesla v pečico. Zjutraj je prišla služkinja in ničesar hudega sluteč zaprla pečico ter zakurila, nato pa odšla po svojih opravkih. Ko se je kesneje vrnila, je čula obupno stokanje mačke v pečici. Odprla je pečico in nudil se ji je pretresljiv prizor: Stara mačka je potrpežljivo stala na razbeljeni plošči, dasi je imela ožgane že vse šape, na hrbtu pa so ji čepeli mladiči. Mačko z mladiči so seveda takoj rešili iz mučnega položaja. Dobila je sicer težke opekline po nogah, vendar je kmalu okrevala.

× Število ubitih zveri v Indiji. Po uradnih podatkih je bilo tekom enega leta v Indiji ubitih 6000 leopardov, 3000 medvedov, 2000 volkov in okrog 3000 tigrov. Vsega skupaj je bilo ubitih okrog 25.000 zveri. Razen tega so pobili nad 60.000 kač. Nagrade, ki jih je vlada izplačala lov-cem zveri, znašajo ogromne vsote. Bilo je pa tudi mnogo človeških žrtev. Nad 1500 lovcev so raz-trgali tigri, okrog 500 volkovi in leopardi, okrog 700 medvedi in prav toliko sloni; 10 jih je našlo smrt v boju s hijenami. Vseh človeških žrtev je bilo 3360. Razen tega je v enem letu umrlo na posledicah kačjega pika 19.000 ljudi.

Podružnica Narodno-strokovne Zveze na Viču sporoča vsem članom tužno vest, da je umrl njen dobri član, zvesti tovariš

Milan Sluga

Pokojnika ohrani naša podružnica v trajnem spominu.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

«Ampak, otrok, na takem odru je treba nastopati mnogokrat pozno ponoči.»

«Le do enajste ure, mati, znano mi je, da se morajo potem lokali zapreti. Ti prideš potem pome, da me medpotoma kak sirovež ne nadleguje. Pomisli vendar na zaslužek, draga mati, osemdeset mark mesečno, kako boš mogla potem Willyju postreči!»

Mati se odločno protivi.

«Maud, moje dete, ali si pa tudi pomislila, kakim mukam boš izpostavila svoje nedolžno srce? Obleči boš morala obleko, ki gotovo ni dostojna, četudi trdi gospa ravnateljica nasprotno. — Pred leti, ko je še živel tvoj oče, sem nekoč prisostvovala predstavi na takem odru, nastopile so dame s kratkimi oblačili, Maud, ne morem se sprijazniti z mislijo, da bi nastopala v takih oblekah.»

Deklica se sedaj krčevito zgane. Potem pa se ozre na bledga brata, ki ždi poleg štedilnika.

«Za Willyja!» šepne tiho. «Hočem, moram to storiti zaradi njega, mati, ne vem za drug izhod!»

Mati obupno vije roki. Vendar pa ne more prepričevalnim besedam svoje hčere ugovarjati, deklica jma navsezadnje vendarle prav. V tem jo podkrepi tudi še zavest, da trdega boja za vsakdanji kruh ne more več dolgo vzdržati, saj čuti, kako ji vsled prenapora hiraajo moči. Če še sama zbolí, potem morajo njeni trije otroci lakote umreti. In Willy? — Da, treba je doprinesiti tudi to žrtev. Vendar pa se je mati odločila, da bo vedno pazila na svojo hčerko.

Maud zre v dragi ji obraz svoje matere, čakajoč njene odločitve.

«Ti privoliš?» šepne, «kaj neda?»

«Zaradi Willyja,» zastoče mati. «Toda le pod pogojem, da se takoj odpoveš službi kot pevka, čim ozdravi Willy, to mi moraš obljubiti.»

«Da, da, mati,» vzklikne deklica solznih oči ter se ljubeče ovije svoji materi okrog vratu.

Tako stojita obe dolgo, dolgo. Zganeta se šele, ko zopet zaslišita trkanje na vrata. V sobo prišumi zopet gospa ravnateljica. En pogled zadošča izkušeni ženski, da je Maud Hopkins pripravljena sprejeti njeno ponudbo.

«Prišla sem zopet kot sem obljubila,» prične gospa Miller s prežečim pogledom, ko se je usedla na stol, ki ga ji je ponudila uboga vdova «Ali ste se sedaj premislili?»

«Da, moja hčerka se je odločila, da sprejme vašo ljubeznivo ponudbo.»

Gospa ravnateljica le s težavo prikrije izraz zadovoljstva, ko ji je mati povedala hčerino odločitev.

«Prav tako,» odvrne tuja gospa z vidnim zadovoljstvom, «jaz s svoje strani se bom potrudila, da postane iz vaše hčerke res dobra pevka. Že jutri zjutraj lahko pride k meni na Westminsterko cesto št. ..., dopoldne od desetih do ene se vrše skušnje, potem pa je vaša hčerka prosta do šestih zvečer. Oblačila bom preskrbela jaz, predstava pa traja od sedmih do enajstih zvečer.»

Uboga vdova se sedaj oddahne, njena bojazen se spričo solidnih pogojev kaj kmalu razbline. Gospa ravnateljica seže v denarnico ter privleče štiri lesketajoče se cekine iz nje.

«Tu je vaša prva plača,» reče dostojanstveno, «jaz plačujem svoje ljudi vedno v naprej. In ta denar vam bo vsekakor prav prišel.»

Vdova je skoro do solz ganjena. Gospa ravnateljica, katere ponudba jo je prvotno navdajala s toliko bojaznijo, se ji zdi sedaj kot rešilni angel. Tuja gospa se sedaj dvigne s stola, stopi k Maudi ter ji reče prijazno: «Jutri zjutraj torej pričnemo, bodite točno ob desetih pri meni, gospodična. Iz svoje garderobe vam bom dala nekaj oblek, da se vam ne bo treba sramovati pred svojimi tovarišicami. Gospa Hopkins,» nadaljuje obrnivši se k vdovi, «to veselje mi morate že napraviti, saj to ni nobena miloščina, to storim le za-

radi tega, da ne bodo druge dame napačno sodile vaše hčerke.»

«Maud ima še svojo nedeljsko obleko,» ugovarja vdova.

«Že prav, toda gotovo nima plašča in klobuka,» prekine gospa Miller vljudo, «oboje bom še danes poslala semkaj. Sedaj pa na svidenje — jutri!»

Gospa Miller ponudi materi in hčerki svojo desnico, pokima mimogrede obema otrokoma, potem pa odide.

Kako veselje zavladalo sedaj pri bedni družini. Osemdeset mark! Znesek se jim zdi že veliko premoženje. Sedaj bo imel bolehní Willy z lahkoto potrebno postrežbo, pa še zdravnika bo mogoče plačati ter nakupiti zdravila. Oh, kako veselje, kolika sreča!

Dočim gre mati po zdravnika, odide Maud v trgovino, k peku in mesarju, da nakupi vse potrebno za pripravo tečnega kosila, kakršnega siromaki že dolgo, dolgo časa niso imeli. In Maud v svoji blaženosti niti za hip ne misli na prihodnost. V mislih ji je le sedanjost in najmanj ne slutí, kako težke preizkušnje jo še čakajo.

Pustolovec se nadeja nove žrtve.

Gospa ravnateljica Miller se je vrnila domov. Njen specialni varijete za nastope pevk se je nahajal v kavarni Chantant, kjer se je pred nekaj dnevi iznenada pojavil Alfred. Ko je gospa ravnateljica stopila v svojo razkošno opremljeno sobo, je že čakal nanjo mladi pustolovec.

«Strašno dolgo vas ni bilo nazaj, gospa Miller,» nagovori dokaj ozlovoljen vstopivši ravnateljico.

«No, le ne hudujte se tako,» odvrne s prijaznim smehljajem. «Dragi moj gospod, saj vendar vse storim, da bi vam mogla ustreči, tada tako lahko pa vendar mojega posla tudi ne smete vzeti.»

Alfred se zaničljivo nasmehne.

«Spoštovana gospa Miller, vaš trgovski razum zelo visoko cenim in vem, da imate navado, vsako zadevo kot prav posebno težavno naslikati le iz razloga, da morete zahtevati kar najbolj visoko nagrado. Saj se vendar že dovolj dolgo poznavam.»

Ravnateljica se sedaj usede.

«To pot je bil moj posel res zelo težaven, moja častna beseda. Če ne bi najhujša beda prisilila deklice, da sprejme mojo ponudbo, potem bi se bila nedvomno brez uspeha vrnila.»

«Oho!» vzklikne Alfred.

«Da, tako je, kot sem rekla. Mati kljub revščini v začetku niti besedice ni hotela slišati, da naj postane njena hčerka pevka. Pa tudi deklica, ki je sicer prava krasotica, ni marala sprva o tem nič vedeti.»

«Kajne, moj okus ni slab,» se zareži Alfred. «Ali ste pa tudi dali družini kaj denarja?»

«Toliko kot ste rekli, prvo mesečno plačo.»

«Preskrbite ji le lepe obleke, gospa Miller, plačam vse jaz, kar bo pa še potrebno, se bo že še videlo. Pa še nekaj, vaša skrb bodi seveda, da nihče mojih znancev ne naveže ljubezenskih stikov z deklico!»

«Ne, ne. Le zanesite se name!»

«Dobro, kajti sicer bi bilo z najinim prijateljstvom pri kraju, gospa Miller. Znano vam je, da nisem umazan, kar se tiče denarja, toda če se me enkrat razjezi, potem nikdar ne odpustim.»

Ravnateljica še enkrat zagotavlja svojo brezpogojno vdanost.

«Kako pa gre gospodu Jacksonu?» vpraša.

«Oh, še vedno je bolan,» odvrne Alfred černo.

«Kajpak, zato pa mu je tudi treba vedno mrzle obkladke davati,» odvrne ravnateljica poredno.

«Kdo je to rekel?»

«Vrabcí na strehah že čivkajo, da je imel gospod Jackson neprostovoljen sestanek z užaljenimi ljubimci in jo pri tem pošteno izkupil.»

«Kaj me to briga?»

«No, saj ste vendar njegov prijatelj!»

«Eh, za njegove privatne zadeve se prav nič ne zanimam,» dé pustolovec nejevoljno.

Gospa Miller se dvigne in stopi k pustolovcu.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Ne mara pridnih otrok.

Profesor pride na obisk. Gospodinja privede svojo hčerko, mu jo predstavi in vpraša: «Ali imate radi otroke, gospod profesor?»

Profesor: «Poredne otroke imam zelo rad, ne pa pridnih.»

Gospodinja: «Kako zanimivo! Zakaj pa to?»

Profesor: «Pridni otroci ostanejo dolgo v hiši, poredni pa se kmalu odstranijo.»

Odkod je beseda samokres.

Profesor je vprašal nekega dijaka, odkod izvira beseda «samokres».

Dijak: «Samokres je pristna slovenska beseda za revolver, ker stari Slovenci sa s a m o o k r e s u streljali ...»

Površna štokrlja.

Župnik botri pri krstu nezakonskega otroka: «Ako bi štokrlja ne bila zanikrni ptič, bi z otrokom vred prinesla tudi očeta.»

Baš zato.

Dobrosrčnega človeka je popolnoma neznan človek nagovoril na cesti, naj mu posodi 1000 Din.

«Kako vam morem posoditi, saj vas niti ne poznam!»

Prosilec: «Baš zato vas prosim. Kdor me pozna, mi itak ne zaupa niti dinarja več.»

Prav mu je!

Možek: «Ali mi nočeš dati poljuba?»

Zenka: «Če ti dam enega, pa hočeš potem kar dva.»

Možek: «Ne, ne, čisto gotovo ne!»

Zenka: «Tako? Potem pa ne dobiš niti enega!»

Priporočilo.

Iz pisma: «Dragi Melhior! Včeraj me je obdarila moja žena z dvema krepkima dečkoma. Priporočam se tudi Tvoji gospe soprogi! Te pozdravlja Tvoj srečni Miha.»

Še ni bil zaspan.

Katehet je pripovedoval v dekliški šoli o egiptovskem Jožefu in Putifarki ter vprašal, zakaj se ni dal Jožef zapeljati.

Deklica: «Ker še ni bil zaspan!»

Nežen sin.

Kmet je začel umirati. Ker niso imeli pri hiši blagoslovljene sveče, je tekel sin k sosedovim ponjo. Ko so prižgali svečo, a je oče še vedno hrope in bolešno odpiral oči, mu je zaklical sin: «Oče, napravite brž, sveča je izposojena in jo moram nazaj prinesiti!»

Iz strahu pred smrtjo.

Bogatin Smola je bil strahopetec, ki se je silno bal, da ga bo zadela kap. Pri neki skupni večerji je bogatin nenadoma zastokal: «Moja zadnja ura je prišla!»

Zraven njega sedeči zdravnik ga je mirno vprašal: «Po čem to sklepate?»

Bogatin: «Ohromel sem! Že par minut se ščipljem v nogo, a nič ne čutim.»

Zdravnik: «Toda dotična noga je bila moja.»

Tekme nepotrebne

ker vsakdo ve, da eleganco in brezprimerno trpežnost „Doko“ čevljev ne prekosi nobena vrsta čevljev.

„DOKO“, Prešernova ulica 9 (dvorišče).